

dandanes boljši položaj nego učiteljica. Služkinja dobiva vso oskrbo in najmanj 14 K mesečno, treba ji ni drugega znati nego pomivati. Učiteljica pa dobiva po 50—60 K mesečno; za hrano in stanovanje pa plača tudi 50—60 K, dasi ima bolj slabo hrano, nego jo imajo služkinje. Navadni hlapec dobi po 20 do 30 K, stanovanje in hrano; učitelj 66 K, od katerih plača za stanovanje 50 K, torej mu ostane kvečjemu 16 K, dočim hlapcu 20—30 K. Po § 55. naj pa živita učiteljica in učitelj stanovsko primerno. Kako stanovsko primerno živi učiteljstvo, naj dokaže izrek zdravnika, ki je pred nekaj dnevi rekel bolni učiteljici: „Vi ste sicer zdravi ali izstradani ste.“ Kako ume naša slavna šolska uprava socialna vprašanja in koliko ji je ležeče na izboljšanju učiteljskih plač, je najboljši dokaz nova uredba obrtnih pripravjalnic v Ljubljani. Vsak teden bo moral učitelj poučevati eno uro več in zato bo dobil 66 vinarjev več kakor poprej, zakaj prej so dobivali za tri tedenske ure za dobo 3½ meseca 75 K, sedaj bodo pa dobili za štiri tedenske ure po 82 kron, namesto 100 K. Že sedaj so tožili učitelji, da so ure na obrtni pripravjalnici preslabo plačane, sedaj se jim pa naloži novo breme z neprimerno odškodnino. Slavna vlada naj vpraša pri postrežkih, če hoče kateri izmed njih priti samo sedet eno uro za 66 vin. Stavimo, kar hoče, da ga ne dobi. Ljubljansko učiteljsko društvo je že pred petimi leti protestiralo pri pristojni oblasti proti takemu izkoriščanju učiteljstva, pa ni dobilo niti odgovora.

Kakšne so razmere v kranjskem šolstvu, kakšna nekvalifikovana samovolja kompromituje šolske zakone, naj dokazuje dejstvo, da je bila služba za Izlake razpisana do dne 6. avgusta, oddana pa je bila že 18. julija t. l.! Menda še na Dunaju ne delajo tako!

Kak pedagoški neslan krop kuhajo v referentovi sobi vladne palače, nam sijajno izpričuje njegov ljubljeneec med nadzorniki, ki vlada ljubljanskemu šolstvu. Ta ima navado, da nastavlja že nekaj let po deških šolah izprašane učit. kandidatince kot suplentinje v elementarne razrede, ko se je medtem dogajalo, da so morali učitelji poučevati deklice, dasi govori že zdrava pamet, da je bolje, če poučuje učiteljica deklice in učitelj dečke in ko velja še vedno pedagoško načelo, da je treba za elementarne razrede izkušenih učenih oseb.

Iz spominov nanj.

Spisal Pavel Flerè.

Mnogo sem že slišal o njem. Popolnoma naravno tudi, da sem se začel zanimati za moža, ki je bil o njem slave in hvale poln vsak tovariš, s katerim sem govoril o njem...

Vprašal sem enega:

„Kakšen je v narodnem oziru?“ Začudil se je, zasmejal se mi v obraz in dejal:

„Ti še vprašaš?“

Dovolj je bilo odgovora.

Vprašam drugega:

„Kakšen je kot stanovski tovariš?“

Debelo me je pogledal, pomilovanje sem čital v njegovih očeh — obrnil se je in šel.

Tretjega, s katerim sta službovala skupaj, sem vprašal:

„Ali je dober učitelj?“

„Fant, če misliš norce briti z menoj, lahko graš!“ Razžalil sem ga v dno duše.

A vedel sem dovolj!

Vedel sem in spoznal ga kmalu tudi po njegovem delovanju, da je mož, cel mož, ki živi in umrje le svojim idealom;

Mislimo, da je za enkrat dovolj teh grehov: človeku se krči sree ob takih žalostnih resnicah. Brez odlašanja je treba začeti s čiščenjem in zdravljenjem te globoke rane, da nam ne razje prav vsega šolskega ustroja in — kar je mnogo! — v učiteljstvu popolnoma ne ubije veselja do dela in namesto ljubezni ne razpali v njegovem srcu plamena srda in sovraštva, ki je hujše od zaničevanja!

Družba sv. Cirila in Metoda in slovensko učiteljstvo.

(S Štajerskega)

Mnogo se govori in piše o naši šolski družbi. S kritičkim očesom smo zasledovali polemiko v slovenskem časopisju ter molčali. Ker pa imamo tudi mi pravico — in to prej kakor kdo drugi — govoriti o družbi, hočemo povedati par jasnih, odločnih besed.

V klerikalnem časopisju čitamo dan za dnevom dolge jeremijade, ki nam že zdavna presedajo. To je živ dokaz, da se je z reformacijo družbe, t. j. da ne bo ta služila več klerikalnim, ampak v prvi vrsti narodnim namenom, porinil klerikalnem nož globoko med rebra. Zato tudi to jokanje in zdihoвање po klerikalnem časopisju.

Bili smo navzoči na družbinem občnem zboru v Bohinjski Bistrici. Tam je med drugim rekel dr. Žerjav: „Ni danes duhovščina več edini faktor, ki deluje na narodnem obrambnem delu; na njeno mesto so stopili že drugi.“ Klerikalci sedaj te besede zavijajo in mešajo, češ, da je govoril dr. Žerjav, da se mora duhovščina izključiti iz šolske družbe, da se je ne potrebuje več i. t. d. Vse to je izmišljena in namenoma skovana laž. Od narodnega delovanja pri šolski družbi se ni nikdar nihče izključeval in se ne bo. Pač pa izključujejo klerikalci sami sebe, ker so jim ljubše koristi klerikalizma, nego narodov blagor. Naše mnenje je, da je dolžnost vsakega narodno čutečega Slovenca, podpirati družbo z vsemi močmi, naj sede v odboru pristaši te ali one stranke, makari ako bi bili sami anarhisti, samo da družba strogo izvršuje svoj narodni program. Kdor pa deluje proti družbi, ta je brezdomovinec, izdajica svojega naroda. In takim renegatom so podobni naši rimski gospodje.

ki dela ne zase, ne za svoje koristi, ampak za tiste, ki potrebujejo opore, za vsakega, ki ga vidi, da se ne obdrži iz lastne moči...

Kot takega sem ga poznal iz njegovih del, tako sliko so mi naslikali o njem njegovi tovariši, njegovi prijatelji. A osebno še nisva bila znanca.

Prišel je tudi ta dan.

Učiteljstvo je zopet slavilo svoj dan, zopet si krepilo moči za čas, ko si ne bo moglo celotno segati v roko, brati v očeh svojega tovariša isto, kar izražajo njegove oči: „Zaveza“ je zborovala.

Pod visokim kostanjem, naslonjen na njegovo deblo, obsečen z njegovim listjem, je stal in z zanimanjem ogledoval vrvenje, ki se je vršilo pred njim in okolo njega; veselje je bilo v njegovih očeh, ko je gledal na te čile vrste, ki se bojujejo za iste ideje kot on, ki so prišle iskat moči za nadaljni boj...

Nevede, kdo je; navede, kako — sem stal pred njim.

„Flerè Pavel.“

„Strmšek.“

Moja duša je hrepenela k tebi; ni poznala tvojega lica, a neka moč jo je silila, da se obrne do tebe, da dobi v tebi

Gospodje Hrvati, Mandić, Laginja, Spinčić! Od te strani si pošteno oglejte naše klerikalce! Razumemo, da ti ljudje niso bili nikaka privlačna sila za vas, ker ste možje poštenjaki in nočete žrtvovati svojega ljubljenežega naroda za klerikalno bisago.

Gospodje Hrvati, Mandić, Laginja, Spinčić! Prav pošteno si oglejte naše brezdomovinske uničevalce Ciril Metodove družbe, ki bi morala biti vsakemu Slovincu sveta svetinja, na katero pa klerikalni narodni izdajalec pljujejo blato in smrad ter skrunijo pred vsem svetom lastni narod v smeh in grohot našim nemškim in laškim napuhnjencem. Takega stupenega dejanja so zmožni edino naši klerikalci, zato dobro vemo, da se vsakemu poštemu in narodnemu Slovanu — naj ima duhovski ovratnik ali ne — gabi in gnusi to satansko početje.

Naša duhovščina je bila zadnji dve desetletji tista coklja, ki je zavirala vsako uspešno narodno-obrambno delo. Ravno tako je bilo tudi pri šolski družbi. Jasen dokaz za to nam je onih par tisoč kronic, katere so nabrali vsako leto klerikalci ki se vedno bahajo, da imajo tri četrtine slovenskega ljudstva na svoji strani. Zakaj niste nikdar dokumentirali svoje narodne požrtvovalnosti za družbo v primeri svojih pristašev in to celo takrat ne, ko je bila družba v vaših rokah? Zopet dokaz, da našim klerikalcem šolska družba ni bila nikdar pri srcu. In taki ljudje odločujejo o usodi slovenskega naroda. Počakajte, da se narod zave in takrat bo obračunal z vami, kakor se mora obračunati z izdajicami naroda. Da se bo to čimprej zgodilo, bo pripomoglo k temu slovensko učiteljstvo.

To učiteljstvo je vedelo vedno izvrševati svojo narodno dolžnost, ter je tudi takoj ob ustanovitvi družbe zastavilo vse svoje moči in sile nji v prid.

Slovensko učiteljstvo je bilo že od nekaj oni faktor, ki je prvo in v največji meri delovalo na narodno-obrambno polju. In temu narodnemu idealu se ni izneverilo do danes. Da je pa prišlo lansko leto do malenkostnega nesoglasja med učiteljstvom in družbinem odborom, je bila kriva netaktnost prejšnjega odbora, ki ni hotel sprejeti nobenega učitelja v odbor šolske družbe. Slovensko učiteljstvo bo vedelo podpirati po svojih močeh družbo ravnotako kot dosedaj. (Ne pa tako kot oni klerikalni profesor, poslanec in spe, ki je izjavil, da ne da od zdaj naprej niti vinarja več za družbo.) Ker klerikalci družbo bojkotirajo, hotoč jo uničiti, je dolžnost vsega naprednega učiteljstva, da se vrže z

nekaj, kar išče, česar potrebuje. Ne zavrni je; dovoli ji, da se objame s tvojo dušo in da hodi odslej z njo roko v roki; povsod in naj bo v najhujšem boju, naj bo v najbolj vročem metžu . . .

— Ne samo dovoljujem, prosim te za to. Vsak kdor, se mi hoče pridružiti, mi je ljub in drag; vsak kdor hodi ista pota, je moj prijatelj. Pristopi in hodi z menoj! . . .

To sta se pomenili najini duši, ko sva si stala nasproti; on je bral mojo prošnjo v mojih očeh, jaz pa sem čital odgovor v njegovih, v katerih je zablestelo in zaiskrilo . . .

Tedaj me je prijel za roko z obema svojima in mi jo stisnil:

„Zdravo!“

Tako sva se spoznala . . .

* * *

Prešlo je skoro leto, kar sem ga videl zadnjikrat. In tako stopim v krčmo ter natočim četrtinko, kar zaslišim svoje ime, obrnem se — ter se ustrašim . . .

V resnici! Nisem ravno boječ človek, a ko sem ga zagledal prej tako močno postavo, krepko in pokončno, sedaj

vsvo vneto in energijo na delovanje v prid družbi. Apeliramo tem potom na vse tovariše, zlasti na gospice tovarišice, da store vse, da se ožive speče podružnice ter ustanove nove, kjer jih še ni. Vsaka občina na Slovenskem imej svojo podružnico, ki naj priredi vsako leto pod vodstvom učitelja ali učiteljice, ako ne več, vsaj eno veselico v prid družbi. Tako bomo zopet dokazali, da nam je pred vsem na srcu blagor naroda, iz katerega smo izšli.

Pismo iz Trsta.

Škedenjsko vodstvo.

Poleg italijanskih učiteljev sta bila, kakor sem zadnjič omenjal, imenovana tudi voditeljema na slov. šolah dosedanja začasna voditelja: Josip Gorkič za Bazovico in Vinko Trobec za Trebče. Slovensko javnost pa zanima mnogo bolj, kako se je rešilo vprašanje škedenjskega vodstva.

V Škedenju je mešana šola ital.-slov. Pravzaprav je to slov. šola z ital. vzporednicami, ker so na slov. šoli ustanovili vzporedne ital. razrede: Do sedaj je bilo mesto voditelja nekako posestno stanje Slovencev. Prvi vodja mešane šole je bil blagopokojni Čenčur, odličen Slovenec; a za zadnjega, g. Soviča, bi se Italijani prav lepo zahvalili, ako bi ga jim hoteli prištevati. Za to šolo bi bilo pač umestno, da bi se zavzeli ter zahtevali Slovenca.

Ker so slov. učitelji dobro vedeli, da tržaška vlada ne bo imela nobene moči, da bi zahtevala ločitev ital. vzporednic, kakor to zahteva moderna pedagogike in kar je predlagalo slov. učiteljstvo v posebni resoluciji, izročeni vladi, so napravili nekateri slov. učitelji izpit iz italijanščine. — Ko je magistrat videl, da so slovenski učitelji napravili to potezo, ga je začelo skrbeti, kaj bo. Iskali so v vseh mogočih luknjah, a ni bilo dobiti Italijana, ki bi imel najmanjši papir — kakor ga je imel upokojeni voditelj Tavčar (čisto ital. ime) — kjer bi stalo zapisano, da sliši slovensko govoriti. Končno so vendarle dobili dva, ki sta obljubila, da napravita izpit.

Podala sta se k izkušnji in — padla. Kaj zdaj? Mestni svet se je vendarle izvil in odlašal imenovanje, ne da bi vlada mignila s prstom. Enemu teh dveh žalostnih junakov je dala 200 K podpore, da si nakupi slov. knjig in se gre v počitnicah

sključeno pri mizi, kjer je sedel in srkal juho s krožnika, ko sem se ozrl v njegov upadli obraz, sem se ustrašil — ne njega: za njega . . .

Opazil je moj vprašujoč pogled, se nasmehnil ter dejal: „Vidiš tako-le me je potrla, a strlo me še ni,“ in zravnal se je.

Vesel sem mu podal roko, mu jo stisnil ter prisedel.

In on je govoril:

„Človek se stara, četudi bi še ne bilo treba. Toliko je še dela na vseh popriščih, toliko še čaka vsakega posameznika, a upiraj se usodi! Vstala je nova stranka; močna, krepka; taka, kakršne je štajerski Slovenci še nismo imeli. Zdaj je začetek, a treba je dela, dela in zopet dela, da ne omahnemo v ono gnilo letargijo, ki nas je davila toliko časa in bi nas tudi zadavila, da se nismo dvignili iz lastne moči; raztrgali okove, ki so nam jih naložili oni ljudje, katerim je delo za narod, delo za svoj žep. Tako bi rad in bom še . . .“ In razkladal je dalje svoje načrte, kako je treba opomoči še prostemu ljudstvu, da se otrese spon, ki mu žulijo kožo. „A slab sem, slab, vedno slabši.“

Žalost je bila na njegovem obrazu, žalost je sijala iz njegovih oči.